

DERLIKE

Driemaandelijks tijdschrift van de heemkring *Dorp en Toren* v.z.w., Deerlijk.

Verantwoordelijke uitgever : F. Byttebier, Rozenlaan 8, 8740 Deerlijk

Ledendienst : Gemma Defraeye, Tulpenlaan 55, 8740 Deerlijk
Bankrekening 068-0643340-63 van Dorp en Toren

Lidmaatschapsbijdrage : 300 fr.

Erelidmaatschapsbijdrage : minimum 500 fr.

Redactie : Albert Bruggeman, Romain Bulcaen, Freddy Byttebier, Hugo Defraeye, Gilbert Depamelaere, Nelly Verhelst.

Typen : Gemma Defraeye

Lay-out : Nelly Verhelst

Tekeningen : Chris Ryssaert

Inhoud : 13de jaargang, nr. 1, juli, augustus, september 1990.

Fanfare De Eendracht	Albert Bruggeman	3 - 11
Hier klapt men Deerlijks	Freddy Byttebier	12
Sint-Lodewijk in de naoorlogse periode	Romain Bulcaen	13 - 15
Het inhuldigen van pastoors te Deerlijk (dl.V)	Hugo Defraeye	16 - 22
Foto's uit de oude doos	Nelly Verhelst	23
Uit <i>Te Lande</i> van René De Clercq	Freddy Byttebier	24 - 30
Dorpskroniek: Deerlijk heeft een nieuw bos: het Hellegaverbos	Freddy Byttebier	31 - 32

De auteurs zijn verantwoordelijk voor hun bijdrage.

FANFARE DE EENDRACHT¹

Albert Bruggeman

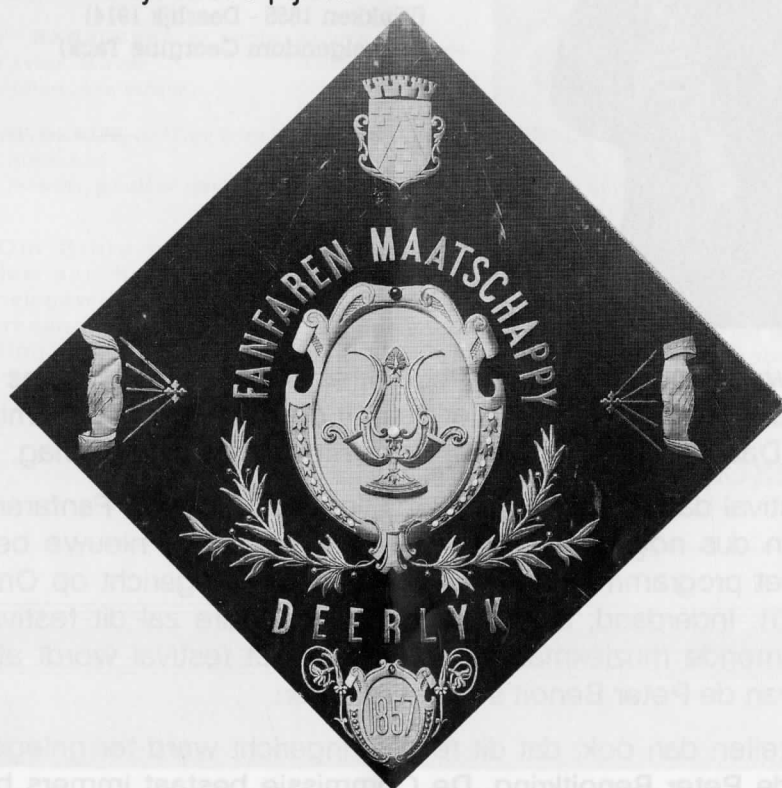
Een dorp zonder muziek is een kooi zonder vogel!

Neen, deze ludieke slogan was en is niet toepasselijk op Deerlijk. Reeds vóór de Eerste Wereldoorlog telde onze gemeente zelfs twee muzikale vogels en van diverse pluimage!

Veel is er over deze eerstelingen niet geweten of is er van overgebleven. Gelukkig heeft onze grote heemkundige, wijlen Leon Defraeye, opgetekend en verzameld wat destijds nog mogelijk was.

Vóór 1914 kon de gemeente bogen op twee muziekmaatschappijen: De St.-Ceciliafanfare en de Peter Benoitkring.

De eerste fanfare zou ontstaan zijn in 1857. Hiervan getuigt haar standaardvlag, nu nog bewaard in het archief Leon Defraeye-Gemeente Deerlijk. De vlag is van rood fluweel, van vorm een vierkant op zijn punt gezet en vertoont in het midden een harp in een cartouche, omringd door de tekst FANFAREN MAATSCHAPPY DEERLYK; in de bovenhoek het gemeentewapen met stadskroon, onderaan het jaartal 1857 in een cartouche; in rechter- en linkerhoek twee ineengestremgelde handen, gestileerd kruisje met 5 pijlen.

(Archief Leon Defraeye-Gemeente Deerlijk)

¹ Archief Leon Defraeye-Gemeente Deerlijk, *dossier De Eendracht*.

Over het begin en eindfase van de St.-Ceciliafanfare is bijna niets geweten, schrijft Leon Defraeye. Er bestaan geen foto's, er zijn geen verslagboeken, alléén de vlag is overgebleven en nochtans het was een schoon muziek met in 1901, 26 uitvoerders, zoals blijkt uit een festivalprogramma van dat jaar. De fanfare was ook aanwezig op de Hugo Verriestfeesten van 1913 te Ingooigem.

Hierover weet onze dorpsgenoot Leon Bossuyt nog te vertellen: De fanfare St.-Cecilia, in de volksmond het katholiek muziek genoemd had als dirigent Jules Tack en onderdirigent koster René Vandekerckhove. Mijn vader was spelend lid van deze fanfare. Ik herinner mij nog de borstspeld die verkocht werd bij die gelegenheid (de Verriestfeesten in 1913), rond model, grootte ons hedendaags 20 frank stuk, witte grond met donkere kop van Verriest. Ik heb jarenlang die speld van mijn vader, die hij als muzikant bij die gelegenheid droeg, in mijn bezit gehad, tot ze tot mijn grote spijt is zoekgeraakt.

Jules Tack, dirigent van de fanfare St.-Cecilia.
(Wakken 1855 - Deerlijk 1914)
(foto eigendom Georgine Tack)

Een vlag en twee programma's van muziekfestivals is alles wat ons nog herinnert aan deze fanfare. Zij heeft echter niet van bij de stichting de benaming St.-Cecilia aangenomen. Daarvan getuigt ook het opschrift op de standaardvlag.

Het eerste festival dateert van 20 juli 1890. Ingericht door de Fanfarenmaatschappij van Deerlijk en dus nog niet de St.-Ceciliafanfare; deze nieuwe benaming komt wel voor op het programma van het tweede festival ingericht op Ommegangzondag 28 juli 1901. Inderdaad, Deerlijks St.-Ceciliafanfare zal dit festival openen. Er zijn 15 deelnemende muziekmaatschappijen en het festival wordt afgesloten met het optreden van de Peter Benoit's Kring Fanfaren.

Wij veronderstellen dan ook, dat dit festival ingericht werd ter gelegenheid van de stichting van de Peter Benoitkring. De Commissie bestaat immers beurtelings, uit de voorzitters H. Isebaert (St.-Cecilia) en J. Descheemaeker (P. Benoit), de schrijvers L. Scherpereel en J. Ottevaere; de hoofdcommissarissen J. Desmet en H. Descheemaeker.

III 1

GEMEENTE DEERLIJK.

GROOTE FESTIVAL

aangeboden aan Muziek- en Zangmaatschappijen
OP ZONDAG 20 JULI 1890

ORDE DER UITVOERING :

1. DEERLIJK , fanfaren, Duo Varié pour Petite Flûte et Petite Clarionette par Saupé.		
2. CRUYSHAUTEM , St. Cecilia, fanfaren La Pameloise Polka pour Piston	+ + +	7. ANSEGHÈM , de Eendracht, fanfaren, Aux Bords de l'Escaut, fantaisie pastorale par J. B. Minne. Marguerite, polka
3. OUDENAARDE , Scheldegalm, Koor, De Kermis Hymne au Drapeau	+ + +	8. TIEGHEM , fanfaren, Onder de Linde van Loene Compère et Compagnon
4. HELCHIN , L'Union, fanfaren, Ouverture Polka pour Bugle et Piston	+ + +	9. WACKEN , Vriendenkring, Harmonie, Pot-Pourri sur divers opéras Le Repos, polonaise
5. HARELBEKE , St. Cecilia, fanfaren En Avant, Marche Ouverture, Fantastique	+ + +	10. HULSTE , Broederlijke Liefdadigheid fanfaren, Avenir, Valse Sur l'Herbette
6. ST. DENIJS , De Ware Vrienden, fanfaren La Normandie La Bérésina, polonaise pour Piston	+ + +	11. HARELBEKE , Eendracht en Vrijheid fanfaren Fantaisie brillante sur l'Opéra Faust p ^r Gounod Vesper, grande fantaisie

Om 3 ure namiddag, vergadering der deelnemende Maatschappijen aan het Bakkershof, Steenweg naar Vichte, om van daar stoetsgewijze onder het spelen van Pas-redoublés, de straten der gemeente te doortrekken tot aan de Dorpplaats, waar, na de premie loting op het Kiosk, de Festival door onze Maatschappij zal geopend worden.

Aldus vastgesteld in Zitting van 2 Juli 1890

De Ondervoorzitter, J. DESMET		De Voorzitter, CH. L. VERRIEST
---	--	--

Drukk. A. Deleersnyder, Deerlijk

Verkleinde weergave van het festivalprogramma van 1890.
(Archief Leon Defraeye-Gemeente Deerlijk)

Alhoewel broederlijk verenigd in hun gezamenlijk optreden, zal onze oudste fanfare zich willen onderscheiden hebben van zijn meer "liberale" vrienden, door zich nu te beroepen op de patroonheilige van de muziek!

Volgens dit festivalprogramma telde St.-Cecilia 26 uitvoerders en was de dirigent Jules Tack: *Metser-herbergier en deskundig muzikleider*, schrijft Leon Defraeye.

De Peter Benoitkring telde 18 uitvoerders en de dirigent was Emiel Louwers.

In 1890 werd het voorzitterschap van St.-Cecilia waargenomen door Ch.L. Verriest, de ondervoorzitter was J. Desmet.

Volgens Leon Defraeye was er aan de top van hun standaardvlag een cirkel bevestigd, waaraan velerlei medailles hingen, gewonnen in prijskampen.

René De Clercq was spelend lid van deze fanfare. In zijn boek *Te Lande*, schrijft hij hierover²:

Reeds had men hem (Jan Kapel) tot ondervoorzitter gekozen van de Sint-Cecilia fanfare, waarvan de oude dokter het voorzitterschap waarnam.

.... Naast Fiel Grande, den trosselaar, liep ik in den hoop. Op korten afstand achter ons vernamen wij Jans gebiedende stem. Kapel droeg nog steeds de pasgekregen medalie, die aan den vlaggestok hoorde te hangen, aan een breed lint op zijn borst.

Als levenslustige jonge man moet onze dichter zich daar in zijn sas gevoeld hebben, want³:

Gij moet weten, op ons dorp hebben ze een fanfare, waarvan ik langen tijd opvolgenlijk als triangelist, fluitist, trombonist en groote tromslager, lid ben geweest.

Wat een kerels onder die muzikanten, waarvan een derde de noten niet lezen kan! Al echte, eigenaardige, drollige lui. Gedurende de rustpoos en na afloop van het spelen, vormen zij rond de tafels en glazen, luidruchtige leutige groepkens. Men weet niet waar gaan zitten om het meest te lachen.

De fanfare *PETER BENOIT'S KRING* werd gesticht in 1901. Zoals hoger aangehaald werd dit luisterrijk gevierd met een groots festival.

In tegenstelling tot de katholieke fanfare is deze eerder van liberale obediëntie. Vergeten wij niet dat de gemeenteraad 4 liberale raadsleden telde.

Volgens een brief van oud-Deerlijknaar Alfons Ovaere, wonende te Aalbeke, zou de stichting plaats gevonden hebben in De Valke, ten huize van René De Clercq. Hij heeft er de repetities bijgewoond in de bovenzaal. Trombones waren Julien Vandendriessche en René Berton. René De Clercq en Ovaere zaten daaromtrent. Naderhand werd er gerepeteerd bij Henri Vandenbroucke in De Zonne op de Plaats⁴.

De fanfare, schrijft Leon Defraeye, *had een schone blauwe vlag. Zij staat afgebeeld op de grote foto van de muziekmaatschappij Peter Benoit's Kring.*

² R. DE CLERCQ, *Te Lande*, p. 112-113 en 121.

³ *Ibidem*, p. 101-102.

⁴ Archief Leon Defraeye-Gemeente Deerlijk, *dossier De Eendracht*, brief A. Ovaere 18.11.194? aan Leon Defraeye.

De fanfare Peter Benoit's Kring

We bemerken voorzitter Hilaire Descheemaeker (midden 2de rij met hand in binnenzak), dirigent Emiel Louwers (staande uiterst rechts), Gentil Ovaere (2de rij rechts), Gentil Vandendriessche (3de rij rechts), Alexander Vandendriessche (4de rij derde van rechts), Alidor Vandendriessche (5de rij rechts) en Remi Depraetere (midden bovenste rij).

(Archief Leon Defraeye-Gemeente Deerlijk)

Welnu deze vlag is na de oorlog 1914-18 verdwenen, na het uiteengaan van de maatschappij. Lange tijd was zij in het bezit van de heer Hilaire Descheemaeker... later in handen van zijn neef Marcel Vanwtberghe en... zij zou verkocht en verbruikt geweest zijn.

Op de groepsfoto die in het archief bewaard wordt, konden nog een 7-tal leden geïdentificeerd worden, nl. Hilaire Descheemaeker (voorzitter), Alfons Ovaere, Alidor, Alexander en Gentiel Vandendriessche, Remi Depraetere en de dirigent Emiel Louwers. Wij weten niet wanneer de foto genomen werd. Wij tellen er 48 spelende leden, wanneer wij dit getal vergelijken met de 18 uitvoerders van 1901, stellen wij vast dat dit een vermeerdering is van 30! De liberale gedachte moet in Deerlijk een vruchtbare bodem gekend hebben.

René De Clercq is ook lid geweest van de Peter Benoitkring en hij heeft er zelfs een lied voor geschreven. Hoe het ontstond lezen wij in een brief van Emiel Louwers van 15 februari 1934:

In 't najaar van 1901, jaar van de stichting van de muziekmaatschappij deden zij een

Lied van den PETER BENOIT'S KRING van Deerlijk.

Wijze : LES CADETS.

Tapt nu maar de pintjes bier!
PETER BENOIT'S KRING is hier!
Toe, baaske,
Een glaaske;
't Zijn mannen van plezier!...

Hebt gij van Peter niet gehoord?
Dat was een man
Dat was een man
Van tel.

Wijn, bier, genever en zoo voort,
Hij stond daarvan
Hij stond daarvan

Zoo fel,
Dat hij gestadig miek
Muziek :

Fa sol la, fa sol la,
La sol mi do!

Dat hij gestadig miek
Muziek :

Fa sol la, fa sol la,
O!

TWEEMAAL.

Dat klonk zoo schoone,
Dat groot en kleen,
Wat nader kwam,
Een meiske nam!
Dat klonk zoo schoone,
Dat groot en kleen,
Een beentje sloeg en flikkerde onderen!
EINDE.

TRIO.

2 MAAL.

Ja, wij zijn de Kring die den name vereeren
Van hem die ons volk deed herleven;
En wij zullen steeds naar zijn voorbeelden leeren
Wat Deerlijk weer fierheid zal geven!

TWEEMAAL.

Hoog het glas, hoog het lied,
Die niet drinkt kent Peter niet!
Hoog het glas, hoog het lied,
Die niet drinkt kent Peter niet!
Giet het uit tot op den grond,
En ons lied weerklinkt in 't rond!
Giet het uit tot op den grond,
En ons lied weerklinkt in 't rond! (D. C.)

R. D. C.

(Archief Leon Defraeye-Gemeente Deerlijk)

sortie, er was geestdrift en zij hadden de marche "Les Cadets de Brabant" van Souza, geleerd en gespeeld. Zij kwamen in de herberg "De Ruste" (in de Kapel ter Rustestraat), bij Leo Verspaille, daar zag René een teerlingbak en zij waren aan het spel... en al het lied van Souza neuriënd maakte hij de schetslijnen van het gedicht "Peter Benoitskring", dat het lijflied geworden is van de maatschappij en de muzikanten.

Volgens Leon Defraeye zou de Eerste Wereldoorlog voor onze beide muziekmaatschappijen het einde betekenen. Dit is echter in tegenspraak met hetgene pastoor Coussement in zijn kortgehakte stro-stijl schrijft in het *Liber Memorialis*⁵:
Vroeger 2 muzieken: Katholiek - Liberaal. Dit laatste gevallen (tot nog toe).

Raad: Voorzitter: Heer Notaris Masselus.

Leden: Prosper Opsomer-Secretaris-René V. d. Kerckhove: bestuurders: H. Isebaert-Th. Renier-Arth. Demeester-Odilon Delbeke- Jos. Degezelle-René Spincemaille. E.H. J.B. Clarebout, onderp.

Op 25 Juli 1922 heeft 't muziek opgehouden te bestaan: Aldus beslist door den raad, zonder voorafgaande kennisgeving dier beslissing aan den E.H. onderp. Clarebout, die deel miek van den raad.

⁵ Archief Leon Defraeye-Gemeente Deerlijk, *Kerkarchief St.-Columba, schrijfboek II, 32, p. 56.*

De begrafenisstoet van Alfons Verschuere op 07.09.1919.
(Archief Leon Defraeye-Gemeente Deerlijk)

De reden: noch muziekmeester, noch muzikanten namen acht op de vermaningen en gebod van den raad. Met Nov. 1923 is er begonnen (wegens E.H. onderp. Clarebout) aan 't inrichten van nieuw Kath. muziek.

De vierjarige oorlog heeft ook het dorpsleven ontredderd. Weggevoerden, soldaten komen terug, dragers van nieuwe ideeën, oud-strijders eisen recht van spreken, de emancipatie van de kleine man is aan de orde van de dag. Iedere oorlog brengt een omwenteling teweeg in de zeden en gewoonten van de mensen, die veranderingen laten zich uiteraard ook voelen in een dorpsgemeenschap.

In 1919 werd het stoffelijk overschot van Alfons Verschuere⁶ - door de Duitse bezetter wegens spionage te Gent gefusilleerd - terug naar Deerlijk gebracht, om er begraven te worden. Volgens Leon Defraeye hebben dan spelende leden, van zowel de Peter Benoitkring als van St.-Cecilia, de handen in elkaar geslagen, om gezamenlijk deze vaderlandse plechtigheid op te luisteren.

Is het door deze samenwerking dat de muzikanten van St.-Cecilia de vermaningen van hun Raad in de wind slaan? Heeft dit gezamenlijk optreden zich nadien nog herhaald? En zien de klerikale middens dit met lede ogen aan? We weten dat de vooroorlogse fanfare St.-Cecilia nog bestaat, want in het *Liber Memorialis* noteert pastoor Coussement nopens het St.-Ceciliafeest, dat de muzikanten in 1920, 's nuchtends vroeg spelen voor 't huis van de voorzitter. Het zal echter de laatste

⁶ H. DEFRAEYE, *Het spotlied: 't Was den ijzeren arm die brak*, in *Derlike VIII, 2* (1985) p. 52-63.

maal zijn, er is geen viering meer tot 1924, maar dan zal het met het nieuw opgerichte patronagemuziek zijn.

In die naoorlogse jaren stellen wij een malaise vast in de muzikale gelederen, er heerst verwarring. Hier laten we Leon Bossuyt opnieuw aan het woord: In 1919 zijn het dezelfde resterende muziekbeoefenaars van St.-Cecilia, die na een gezamenlijk optreden met enkele muzikanten van de Peter Benoitkring (liberaal muziek genoemd) ter gelegenheid van de vaderlandse plechtigheid voor de begrafenis van A. Verschuere, hun vooroorlogse activiteit hernomen hebben bij de fanfare St.-Cecilia. Lionel Vercruysse en ik zelf, volgden in 1913 notenleer en instrumentaal onderricht gegeven door René Vandekerckhove in hoedanigheid van onderdirigent. In 1914 hebben wij getweeën, Lionel als bugel en ik als piston, enkele uitstappen meegemaakt met het zogenoemd katholiek muziek, dan werd het oorlog. In 1920 waren wij er beiden bij voor de serenade die gegeven werd 's morgens vroeg voor de woning van voorzitter notaris Masselus. In de jaren 20-22 werden er vele jonge muzikanten gevormd door koster-dirigent René Vandekerckhove, opvolger van de intussen overleden J. Tack. Bij de ontbinding in 1922 van de fanfare St.-Cecilia zijn er bepaalde oudere en jongere muzikanten overgestapt naar de intussen opgerichte veloclub, later fanfare Eendracht. (Ik ook, alsmede mijn broeder Robert). In 1923 werd dan het patronagemuziek opgericht met het materiaal overgenomen van de oude fanfare en later aangevuld en uitgebreid tot de huidige Koninklijke fanfare St.-Cecilia, die thans fungeert onder de leiding van José Vandeplassche.

In het begin stapte het patronagemuziek, ook de "Witte Klakken" genoemd, op onder de standaard van de "Katholieke Jonge Wacht".

Erevoorzitter: Notaris Masselus.

Voorzitter: Jos. Vandekerckhove.

Ondervoorzitter: Omer Demeester.

Secretaris: Geo Deleersnijder.

In 1922 maken wij de ontknoping mee. Op 18 juli wordt de Wielrijdersbond De Eendracht gesticht - waarschijnlijk in de herberg St.-Jozef in de Statiestraat, nu Rodenbachstraat, bij Jules Hostijn - en op 25 juli houdt St.-Cecilia op te bestaan.

Opnieuw noteert pastoor Coussement in zijn *Liber Memorialis*⁷:

.In 1923⁸, is een nieuw muziek opgekomen, samengesteld van muzikanten uit 't oud Kath. muziek en leden van 't oud liberaal muziek. 'T gaf hun uit als onafhankelijk en had voor voorzitter Mr. Van Welden-Ottevaere. 'T was vastgehecht aan den Velo-club ook onlangs gesticht.

De instrumenten behoren ofwel aan muzikanten ofwel zijn deze van 't oud liberaal muziek.

Geen katholieke fanfare meer, maar een onafhankelijke! Dit kan onderpastoor Clarebout, die niet van autoritaire trekjes gespeend was, niet nemen. Het is nogmaals pastoor Coussement die ons in het *Liber Memorialis*⁹ hierover inlicht:

⁷ Archief Leon Defraeye-Gemeente Deerlijk, *Kerkarchief St.-Columba, schrijfboek II, 32, p.55 en 92.*

⁸ In 1925 zal De Eendracht zijn definitief bestuur hebben. Het bewaard gebleven kasboek vangt echter aan in 1922.

⁹ Archief Leon Defraeye-Gemeente Deerlijk, *Kerkarchief St.-Columba, schrijfboek II, 32, p. 56-57.*

Dezelfde muziekmeester (René V. d. Kerckhove) wierd gevraagd lessen te geven v. muziek à 4.00 per uur. Dus geen jaarwedde meer. Bestieren v. Repetitiën en spelen binst de processie, gratis. De lessen te geven op dag, uren, aan leerlingen aangeduid door E.H. Onderp.

Zondag 2 Dec. 23 vergadering (7 1/2 's avonds) van oude commissie om hun dimissie te geven en alle rechten af te staan aan 't nieuwe muziek.

De kern van deze fanfare bestond vooral uit leden van de jongelingenpatronage, die alzo over een rijk recruiteringsveld beschikte.

Daarmee telde onze gemeente opnieuw twee fanfaren. De Eendracht of de Groene Klakken, naar de kleur van hun uniform, of het liberaal muziek, alhoewel we er zowel trouwe kerkgangers als minder volgzaam parochianen in aantreffen, ook het Descheemaekersmuziek genaamd naar hun erevoorzitter Hilaire Descheemaeker, tevens oud-voorzitter van de Peter Benoitkring; de St.-Ceciliafanfare of de Witte Klakken, ook het katholiek muziek of patronagemuziek.

Maar geen twee zonder drie. In 1924 zouden de Daensisten ook een muziekmaatschappij pogen op te richten¹⁰. Het zou echter bij een poging blijven en de muzikanten zullen De Eendracht vervoegen. Het zijn o.a. Achiël Depamelaere (was eerst bij St.-Cecilia), Maurice Devolder, Achiël Parmentier en Georges Verstraete: zijn volgens een opgave van lidmaatschap aan het Muziekverbond van België, overgekomen van de Vlaamsche Zonen.

Maar de muzikale microbe vond klaarblijkelijk in Deerlijk een vruchtbare voedingsbodem, want in 1927 verwijst pastoor Coussement in het *Liber Memorialis*¹¹ naar een socialistisch muziek:

Twee Deerlijknaars maken deel van 't muziek der Socialisten van Harelbeke. t.w.: Een v. Deboevers (Harelbeke) Maur. V.d. Schelden fls. Adolfe (Kals. Vichte) Feest v. inhuldiging v. vaandel voor groep Deerlijk 10.7.27. Stoet - redevoering - Bal (in 't lokaal.)

Teekenen als leden v. 't Feest-comiteit: Julien V. Meirhaeghe (bij de statie) Cam Dhelft (Schoolstr. 50) Aug. v. Panteghem (?) René Maebe (Schoolstr) v. Herweghe (Schoolstr 45) Alf. Vanhoenacker (Harelbekestr. 121) Odile Voet (Tapuitstr. 184) Cam. Demets (Schoolstr. 56) Julien Demuyne (gewoond hebbende Pontstr. (?) 33) nu Harelbeke.

Tot een zelfstandige afdeling is het niet gekomen. Van uit katholieke hoek werden de parochianen goed in het oog gehouden!

Maar keren wij nu terug tot het onderwerp van onze bijdrage en volgen wij onze spelende muzikanten van De Eendracht in hun vijftigjarig bestaan.

(wordt vervolgd)

¹⁰ A. BRUGGEMAN. *Een figuur van bij ons.* in *Derlike X*, 1 (1987) p. 6-7.

¹¹ Archief Leon Defraeye-Gemeente Deerlijk, *Kerkarchief St.-Columba, schrijfboek II, 32, p. 94.*

HIER KLAPT MEN DEERLIJKS

Freddy Byttebier

ne pertrettrekker
een fotograaf

ne loetie
een lompe dwazerik

teure maar deure
ga maar door

ne lege fak
een luiaard

ketels; ketelen
kittels; kittelen
Ik 'n ee geen ketels

spasiën; een spasio;
kaften; een kaft rond een boek of schrift
Doe maar een spasio rond dienen bouk dat ie nie vul 'n komt

gemachte, pertie
het mannelijk geslachtsorgaan
ie komt slicht, ie ee nen bol in zin pertie had

foeteren
gedijen, mee willen, lukken
Min ges 'n foetert niet; diene nieuwe winkel 'n foetert niet

ne marbel
een knikker

nen bollieket
een grote knikker

ie peisde dat ie ons Heere bij zin voeten hao, maar 't waos den duivel bij zinne steirt
hij stond voor een onaangename verrassing

't es mij ol konte gelijk
het kan mij niet schelen

een piesmechine
een ouderwets urinoir

galferen
uitbundig en onbeschoft lachen

rottekoten
kirren van duiven;
zaniken, zeuren.

SINT-LODEWIJK IN DE NAOORLOGSE PERIODE

Romain Bulcaen

Op 6 en 7 september 1944 werden Otegem en Deerlijk hevig beschoten, maar Sint-Lodewijk bleef ongedeerd. De parochianen hadden een gebedsavond georganiseerd ter ere van O.-L.-Vrouw Onbevlekt Ontvangen, patroonheilige van onze leefgemeenschap sedert 1666, datum van oprichting van onze eerste kapel. Zij heeft haar parochie op zichtbare wijze beschermd.

Bij de bevrijding werden hier ook uitpattingen genoteerd. Een huis in de Pladijsstraat, waar een echte of vermeende collaborateur woonde, werd door een woedende menigte aangevallen en de meubels op straat geworpen. Gelukkig kon de Witte Brigade verdere wreedheden voorkomen. Op 26 december overleed koster Maurice Titeca. Zijn twee zonen André en Remi, beiden alhier onderwijzers, zullen zijn taak overnemen.

Op 18 januari 1945 werden 17 geëvacueerde kinderen van Deurne bij Antwerpen bij partikulieren van St.-Lodewijk ondergebracht. De bevrijdingsfeesten werden hier uitbundig gevierd per wijk, door stoeten, toespraken en volksfeesten, waarin men aan zijn vreugde voor de herwonnen vrijheid en aan zijn haat tegen de vijand op luidruchtige wijze uiting kon geven.

Beeld uit de bevrijdingsstoet van juni 1945 n.a.v. de terugkomst van Roger Verschuere, verplicht tewerkgestelde, die als laatste terugkwam uit Berlijn op 11.06.1945.

Voorstelling van de brandweer.

V.l.n.r.: Gilbert Deplae, Herman Bossuyt, Marcel Steelandt, Julien 'T Joens, Rafaël Vandenborre, Michel Bossuyt, Antoon Deplae.

(foto eigendom Rafaël Vandenborre)

De kerk moest hersteld worden en met nieuwe schaliën bedekt. Ook het voegwerk had veel geleden, en de toren vertoonde veel averij. In maart 1949 werden de grote herstellingswerken aan dak en toren uitgevoerd door de aannemers Georges Vaneekhoutte uit Vichte en de firma Arickx uit Deerlijk. De klok werd geëlektrificeerd en kon nu zowel feest- als rouwgelui laten horen.

Op 29 april 1949 ontving Pastoor Hector Devisschere nieuws van het bisdom dat er hier een onderpastorie kwam. Een woning voor de nieuwe herder werd gevonden: het betrof hier de herbouwde oude pastorie in de straat met de gelijknamige naam, waar nu de heer Lucien Dejager woont. Hij bekwam een pacht van 9 jaar voor zichzelf en zijn eventuele opvolgers. De eerste onderpastoor was E.H. Victor Herpoel, die bestuurder was van de voorbereidende afdeling van het college te Moeskroen en te Dottenijs geboren werd in 1911. Hij zal hier maar één jaar aan zielzorg doen en vervangen worden door E.H. Marcel Teerlynck, die hier achttien jaar zal verblijven. Onze parochie zal dertig jaar een onderpastorie kennen. Wegens het tekort aan priesters zal de laatste onderpastoor Pater Gustaaf Hanssens vertrekken in 1979.

Marcel Teerlynck (° Sint-Kruis 1916) onderpastoor te Sint-Lodewijk van september 1950 tot december 1967. (Archief Leon Defraeye-Gemeente Deerlijk)

Op 27 december 1949 werd het parochieblad voor de eerste maal verspreid. In dit nummer werd het overlijden gemeld van Eerw. Zuster Alfonsine, op 11 december te Kortrijk overleden. Nu nog laat ze te Sint-Lodewijk een onvergetelijke indruk na bij de oudere bevolking.

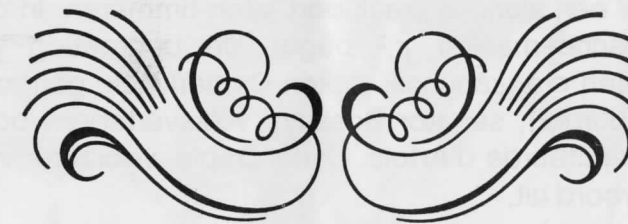
Op 5 februari 1950 werd het vergrote kerkhof ingewijd door de deken van Waregem.

10 september 1950 is de datum van inhuldiging van de nieuwe jongensschool. Een hele stoet overheden werd eerst ontvangen in de pastorie. Daarna trok men in stoet met de jongens en het muziek naar de nieuwe school. Na de wijding was er een feestzitting in de turnzaal. In november 1951 werd het besluit ontvangen van Mgr. de Bisschop waardoor St.-Lodewijk werd vermeerderd met het zuidelijke gedeelte van de St.-Columbaparochie. Het besluit werd van kracht op 1 januari 1952. De huidige grenzen zijn de gronden palend aan de Slijpbeek. De nieuwe

bevolking bedroeg 291 zielen (75 huizen + 85 gezinnen) plus de 1629 inwoners van het oude gedeelte = 1920 zielen voor de nieuwe entiteit St.-Lodewijk.

De stoelen van de kerk werden geteld: er waren 113 eigen stoelen en 470 gewone kerkstoelen. Dat maakte 583 stoelen. In april 1952 kwamen er nog 42 stoelen bij, dus een totaal van 625.

Op 13 juli 1952 bracht het schoolcomité een huldeblijk ter ere van meester Gentiel Vermoere, schoolhoofd, die besloten had op rust te gaan na een voorbeeldige diensttijd van ruim 35 jaren. Hij was onderwijzer van de Vrije Jongensschool van 1 oktober 1910 tot 30 september 1928 en schoolhoofd van 1 oktober 1928 tot 31 augustus 1952. Meester André Lambert werd op 22 juli benoemd als opvolger van de heer Vermoere.

HET INHULDIGEN VAN PASTOORS TE DEERLIJK (DL.V)

Hugo Defraeye

Na het overlijden van pastoor Jos. Coussement benoemde Mgr. Lamiroy op 21 december 1933 E.H. Valère Ronse als nieuwe herder van de St.-Columbaparochie¹. Burgemeester dr. Hector Isebaert en gemeentesecretaris Jules Delbecque nodigden de raadsleden uit op de plechtigheid van zondag 14 januari 1934².

De geestelijke overheid was eerst samengekomen in de dekenij te Kortrijk; per auto reed die dan naar Harelbeke waar aangesloten werd bij rijtuigen, ruiters en wielrijders, alle getooid met de pauselijke vlaggetjes. De wielierfanfare Eendracht luisterde de karavaan op. Aan De Barakke (hoek Harelbeke- en Hoogstraat) had het gemeentebestuur een sierlijke praalpoort laten timmeren. In de voortuin van de villa van Gentil Descheemaeker jr.³ begon de begroeting van kerkelijke en wereldlijke prominenten o.a. kanunnik-deken Camerlynck, generaal Hector Deprez (Deerlijks eerste ereburger), senator Bossuyt, volksvertegenwoordigers Coussens en Reynaert, en gedeputeerde d'Artois. Cyriel Depla, voorzitter van de Kerkfabriek, sprak het welkomstwoord uit.

Van hieruit konden ze de volksoptocht bewonderen: alle parochiale en gemeentelijke verenigingen, schoolkinderen en de katholieke fanfare St.-Cecilia van de jongelingenpatronage namen eraan deel. Op de weg naar de kerk hingen hier en daar opschriften ter ere van de nieuwe herder.

Aan het geboortehuis van Hugo Verriest (toen bewoond door meester René Vandekerckhove, nu bloemenwinkel Floreal) stond te lezen:

O wees zoals Verriest was:
Een man naar Godes hart,
Een herder en een raadsman,
Een trooster in de smart!

¹ Valère Ronse is geboren in Izegem op 14.03.1875, priester gewijd in 1899, leraar aan het college in Diksmuide (1899-1911), onderpastoor in Ruislede (1911-1928) en pastoor in Vladslo (1928-1933).

² Na de verkiezingen van oktober 1932 oefenden onderstaande politici hun mandaat uit: burgemeester H. Isebaert (29 jaar anciënniteit als schepen), schepen C. Dermaut (37 j.), A. Vanpanteghem en E. Vanneste (12 j.), A. Vanwijnsberghe en C. Verschuere (6 j.) en de nieuwkomers: schepen A. Beyls, L. Defraeye, Remi Deprez, dr. Monbaliu en G. Steelandt.

³ Gentil jr. (Deerlijk 1905-Knokke-Heist 1975) was getrouwd met Lucienne De Coëne. Hij was fabrikant (firma N.V. Etvelor in de Beverenstraat). Zijn zus Lucienne (Deerlijk 1904-1987) trouwde met Jean Schöller. Zij waren de kinderen van Gentil sr. (Deerlijk 1864-1939) en van Elisa Devos (Harelbeke 1863-Deerlijk 1945). Hij had een brouwerij in de Hoogstraat (nu politiecommissariaat). Zijn ouders waren Joannes Ghislanus (Deerlijk 1806-1879), veldwachter en later fabrikant, en Aimée Bury (Roubaix 1818-Deerlijk 1881) winkelierster.

O wees zoals Verriest was:
Vol kunst bij zacht gemoed,
De trots van zijn parochie,
Door allen steeds begroet!

O wees zoals Verriest was:
Begaan met Godes woon,
De diensten, spel en zangen,
Vond men er immers schoon!

O wees zoals Verriest was:
Door iedereen bemind,
Door rijken en door armen,
Door grijsaard en door kind!

O wees zoals Verriest was:
Priester-Vlaming!
Ad multos annos!

Jozef Deleersnijder (kind) overhandigt de herdersstaf aan pastoor Ronse.
De heer met buishoed is Cyriel Vandekerckhove (vader van burgemeester Joseph Vandekerckhove), op de achtergrond koster Jules Dehaene.
(Archief Leon Defraeye-Gemeente Deerlijk)

Dorpsgenoot Jules Bossuyt had de kerk prachtig versierd. Hier werd de pastoor verwelkomd door een groep meisjes; een van de kinderen las heilwensen voor, een jongetje overhandigde de kerksleutels.

De liturgische plechtigheid werd geleid door deken Camerlynck die ook de kanselrede uitsprak. Na het Te-Deum trokken de 110 genodigden naar de patronage voor het banket. Er werd getoast op de gehuldigde door de deken, de burgemeester, de burgemeester van Vladslo en door Cyriel Depla.

Aan villa "Wit Huis" van Gentil Descheemaeker.
Bemerk de personaliteiten: generaal Deprez (met kepie), deken Camerlynck (met kazuifel) en pastoor Ronse (met stola). Vooraan blootshoofd koster Jules Dehaene (Archief Leon Defraeye-Gemeente Deerlijk)

In naam van het gemeentebestuur las Leon Defraeye de feestrede⁴:

**EERWAARDE HEER PASTOOR
EERWAARDE HEER DEKEN, EERWAARDE HEEREN,
DAMES EN HEEREN,**

Het zal zeker niet van belang ontbloeit zijn ter dezer gelegenheid eens snel in vogelvlucht onze parochie te overschouwen.

Uit de frontstreek zond zijne Hoogwaardigheid de Bisschop, U, Eerwaarde Heer Pastoor, naar Zuid-Vlaanderen... naar Deerlijk. GEZEGEND ZIJT GIJ DIE KOMT IN

⁴ Archief Leon Defraeye-Gemeente Deerlijk, *dossier Inhuldiging Pastoors*.

DEN NAAM DES HEEREN.

Wij wenschen U welkom in den lande van Deerlijk.

Gij zijt thans de herder geworden van deze parochie, die onder hare inboorlingen drie roemrijke zonen geteld heeft:

Pieter Jan Renier, de gekende fabeldichter en pensionnaatbestuurder,

Hugo Verriest, de zoetgevooisde priester-dichter en causeur en opwekker van het vlaamsche studentendiet,

René De Clercq, de onsterfelijke dichter onzer wiegeliëden, van Moederke alleen en Hemelhuis⁵.

Wij wenschen U welkom in den lande dezer roemrijke Deerlijkenaren.

Op Deerlijks' grondgebied staat de kapel van O.L.Vrouw ter Ruste alhier gesticht door den edelen heer de Cassina in 1639... telkenjare op 25 Maart gaat de Kapellekensommegangprocessie uit met de voorstelling dezer eigenaardige en legendarische stichting.

Mochte het den Heer behagen U te verleen dat wij onder uw herderschap in 1939 Deerlijk de 300 ste verjaring der stichting grootschplechtig mogen vieren en herdenken. Wij wenschen U welkom in dezen lande waar langs de banen kapellekens staan en kruisen langs de wegen.

Weet gij, Eerwaarde Heer Pastoor, dat uw volk van Deerlijk sinds meer dan 200 jaren, jaarlijks op Sinksendag, in bedevaart naar Bottelare reist... naar het heiligdom der H. Anna... en dit sedert 1732. In 1932 vierde Deerlijk zijn 200 sten bedevaart... Is dit geen bewijs eerwaarde Heer Pastoor, dat uw nieuw-toevertrouwde volk een goed volk is.

Wij wenschen U welkom in den lande waar deze christelijke gebruiken nog in eere zijn.

Weet gij, Eerwaarde Heer Pastoor, dat uwe kerk een kunstschat bezit, een meesterwerk van christelijke beeldhouwkunst uit de 16e eeuw... wij noemen het altaarblad der H.Columba, patrones der parochie... dit beroemde kunstgewrocht prijkte in vroeger jaren op wereldtentoonstellingen te Gent en te Brussel... in 1932 te Brugge... maar eilaas dit altaarblad waarin de wapens van Deerlijk gebeeldhouwd staan is hier niet meer... het staat te Kortrijk in het museum... in plaats van in onze kerk.

Mochte het weldra weer prijken in onzen tempel⁶.

Eerwaarde Heer Pastoor, gij zijt de 26 ste gekende pastoor dezer parochie. Verscheidene uwer voorzaten hebben destijds de vervolging gekend en wij spreken hier van pastoor Pieter De Graeve hier pastoor in 1578 tijdens de Geuzentijd. Deze pastoor van Deerlijk werd samen met de bisschoppen van Yper en Brugge naar Gent versleept om er te verschijnen voor het tribunaal der Gentsche omwentelaars. Dit tafereel is door de kunst vereeuwigd en de pastoor van Deerlijk staat

⁵ Lees G. DEPAMELAERE, *Hugo Verriest, man van zijn tijd*, Davidsfonds Deerlijk, 1972 en René Declercq, *uit liefde alleen...*, Davidsfonds Deerlijk, 1977.

⁶ Het St.-Columbaretabel kwam door bemiddeling van Leon Defraeye terug naar de Deerlijkse kerk op 12 augustus 1945. Zie het kunstboek *Het Sint-Columbaretabel van Deerlijk*, uitgever Comité Terugkeer St.-Columbaretabel Deerlijk, 1988.

erop geschilderd. Deze schilderij berust in het Arsenaal te Gent, en de naam van dezen pastoor, uw edele voorzaat, staat vermeld in de geschiedenis der christenheid in Vlaanderen⁷.

Uw volk, eerwaarde heer Pastoor, is een volk dat werken kan en werken wil, het kan feest vieren, het is godsdienstig, het doet aan sport, tooneel, muziek, voetbal, duivenspel, het heeft sociëteiten en gilden, het werkt op den akker, aan het vlas of op fabriek. Dit volk, uw volk, Eerwaarde Heer Pastoor, zult gij weldra nader leeren kennen en gij zult het liefhebben gelijk een herder zijne schapen en uwe parochianen zullen U omringen met eerbied en betrouwen en kinderlijke genegenheid. Uw volk wenscht U welkom, en de kinderen lachen U minzaam aan.

Deerlijk is weliswaar een aardige naam... maar wie zijn voet op het grondgebied zet ziet onmiddellijk dat het niet deerlijk is.

Er was eens spraak den naam Deerlijk te veranderen... namelijk het gebeurde in 1914 toen de vluchtelingen uit het Tiensche oorlogsveld naar hier afzakten en door de bevolking en het gemeentebestuur milddadig ondersteund en ondergebracht werden in deze zelfde zaal waar wij heden feest vieren. Deze vluchtelingen zegden dat Deerlijk moest **EERLIJK HEETEN**... zij zouden het na den oorlog aanvragen... dergelijke aanvraag is wellicht nooit het Ministerie binnengeraakt... het zij dan zoo... maar Deerlijk blijve thans Deerlijk in woord, maar niet naar den zin... en wij eindigen met het gedicht van Pieter Jan Renier.

Neen Deerlijk zal niet deerlijk blijven
Schoon dat het altijd Deerlijk is.
'k Geloof het is een feil in 't schrijven
Vermits Deerlijk niet deerlijk is.
Want men ziet in Deerlijks' dorp
Geen d'alderminste deerlijkheden,
Kom gaan wij voort spijts moeite en pijn...
Ons gemeente zal nooit deerlijk zijn.

E.H.Pastoor, ad multos annos.

Leon Defraeye
14.1.1934

Een film van die huldiging werd opgenomen door Gentil Descheemaeker en vertoond aan de gemeentenaren. De aanwezigen waren overtalrijk en naast de priesters waren er de burgemeester, notaris Devos en raadsleden Defraeye, Remi Deprez en dr. Monbaliu. Later konden ook de schoolkinderen de voorstelling gaan bijwonen.

De Kerkfabriek verkocht in 1935 het huis van meester Paresijs (in de Harelbekestraat, toen bewoond door Ernest Bossuyt) aan Theoduul en Omer Nuyttens. Ook werd er grond verkocht aan de gemeente in de St.-Amandusstraat voor de bouw van de nieuwe gemeenteschool. Ernaast kwam de nieuwe onderpastorie, want de gemeente had de patronage en de woning van de onderpastoor in de Nieuwstraat

⁷ Lees F. BENOIT, *Een protestants burgemeester in Deerlijk*, in *Derlike* XI, 3 (1989) p. 75-78. Afbeelding van het schilderij van Matthias van Bree op p. 77.

Film „Plechtige Pastors-Inhuldiging”

MIJNHEER,

UEd. hebt, in een geest van Deerlijksche en christene samenhoorigheid, machtig veel bijgebracht tot de **LUISTERLIJKE INHULDIGING** van E. H. Pastoor. Het is UEd. wellicht bekend dat een achtbaar dorpsgenoot, de Heer Gentiel Descheemaeker, zijne fotokunstvaardigheid, ter onzer beschikking heeft gesteld en noch last noch kost ontzien heeft om de aangrijpendste tafereelen van die heuglijke gebeurtenis in 5400 filmbeelden op te nemen, zooals: ten 1^e) De ontvangst aan de Dekenij te Kortrijk, gevolgd door den autotocht door Harelbeke. — Ten 2^e) De aansluiting van den autostoet met den rijwielenstoet te Harelbeke; ten 3^e) de vorming van den volksstoet te Deerlijk met als bekroning de „oogenschouw” van gansch den optocht.

De Heer Gentiel Descheemaeker is nu ook nog bereid, om met toelating van de Gemeenteoverheid, en met goedkeuring van E. H. Pastoor, dien film, **EENIG IN ZIJN SOORT**, te laten afrollen, op **DONDERDAG EERSTKOMENDE, te 6 1/2 u. IN DE FEESTZAAL DER PATRONAGE.**

Uit erkentelijkheid van uwe gewaardeerde medewerking, rekenen wij het tot een plicht, UEd. en Uwe familie, uit te noodigen tot die uitzonderlijke **VERTOONING**. 't Zal de trouwe weergave zijn van al het **TYPISCHE** der inhuldiging, naar 't **LEVEN** gekiekt. Zoo zal onze feestavond, terzelvertijd een kunstavond zijn en een familieavond. Een **KUNSTAVOND** die zal getuigen van Deerlijksche kunne en durf; een **FAMILIEAVOND**, waarop wij in gezellig samenzijn, genotvol zullen mogen herbeleven, de grootste godsdienstige betooging, die het groot-nijverig en diep-christelijk Deerlijk ooit heeft gekend.

Dank bij voorbaat.

Namens den Kerkraad:
G. HEMERYCK, Onderpastoor.

BEMERKING. — Tusschenin uitvoering van fraaie muziekstukken, alsook een paar geestrijke kluchtfilms.

NOTA. — 1) De schoolgaande kinderen zijn Donderdag avond niet toegelaten, daar er later voor eene bijzondere kindervertooning zal gezorgd worden. — 2) Om toch iets van de onkosten te dekken zal er een inkomgeld gevraagd worden van 2 fr.

NAMENS HET INRICHTINGSKOMITEIT :

H.H. Arthur DEMEESTER en Jules DELBECQUE,
Voorzitter en Sekretaris der St-Elooigilde.

H.H. Georges VERMOERE en Georges DEFRAEYE,
Commissarissen van den Autostoet.

H.H. Marcel DELEERSNYDER, Fern. CLOET,
Commissarissen van den Rijwielenstoet.

H.H. Geor. VANDRIESSCHE, Geor. DEJAEGHER, Ger. SCHERPEREEL,
Commissarissen van den Volksstoet.

H.H. Jos. VANDEKERCKHOVE en Theo NUYTENS,
Voorzitters der muzieken.

(Archief Leon Defraeye-Gemeente Deerlijk)

verkocht aan de Congregatie van Gits. Eind juni, begin juli 1943 werden de drie klokken uit de Sint-Columbakerk op bevel van de Duitse bezetter naar beneden gelaten en weggevoerd door de firma Van Campenhout uit Haren. Ze waren

bestemd voor de aanmaak van kanonnen⁸.

Op 20 november 1947 overleed pastoor Ronse.

(Archief Leon Defraeye-Gemeente Deerlijk)

(wordt vervolgd)

† BIDT GOD VOOR DE ZIEL
van den Zeereerwaarden Heer

VALEER RONSE

geboren te Izegem	den 14 Maart 1875
Priester gewijd	den 23 December 1899
Bewaker aan 't college te Diksmuide	den 5 November 1899
Onderpastor te Ruiselede	den 17 Februari 1911
Pastor te Vladasloo	den 18 April 1928
Pastor te Deerlijk	den 20 December 1933

en er godvruchtig overleden den 20 November 1947, versterkt door de genademiddelen van onze Moeder de H. Kerk.

Geen hogere lof kan over een priester, gelijk ten andere over om 't even welke christen, gesproken worden, dan dat hij zijn ideaal, Christus, is dichtbij gekomen. Van den overleden herder mogen wij, met den zaligen Ruusbroec getuigen: dat hij Christus droeg gebeeld in zijn hart.

Zijn uitzicht was manlijk, krachtig, en hij was ook beslist, vastberaden. Doch van Christus had hij gehoord: „Leer van Mij dat ik zachtmoedig en ootmoedig van hart ben“.

(Mt 11, 19)

En hij was eenvoudig, minzaam en goed. „Zalig de barmhartigen want zij zullen barmhartigheid verwerven.“

(Mt 5, 7)

„Zalig de vreedzamen, want ze zullen kinderen Gods genoemd worden.“ (Mt 5, 9) Hoe heeft hij met voorzichtigheid en wijsheid getracht naar den vrede, de goede overeenkomst onder zijn parochianen, gelijk Christus het begeerd heeft „Opdat allen zouden één zijn.“ (Jo. 18, 21)

Hij heeft den luister van Gods huis bemind (Ps. 25, 8) maar meer nog den luister van 't Goddelijk leven in de zielen, vooreerst van de kinderen. Zijn laatste les gaf hij door zijn haastigen dood.

Beminde Parochianen, weest dus bereid. Leef om eeuwig te leven. Intusschen, ook gij mijn dierbare familieleden, en mijn broeders in het priesterschap, bidt voor mij.

H Hart van Jezus, ik betrouw op U! (300 d. afl.)

DE FAMILIE RONSE-GEERLANDT BEDANKT VOOR DE GEBEDEN EN BLIJKEN VAN DEELNEMING.

Drukkerij Astoria, Deerlijk.

⁸ De grote klok Columba woog 1477 kg., was gegoten in 1857 en hergoten in 1869 onder pastoor Vanderhaeghen; de tweede klok Aloysius woog 1074 kg. en dateerde ook van 1857; de kleinste klok Maria woog 788 kg., stamde uit 1822 maar werd ook hergoten in 1869. Pas in mei 1950 werden drie nieuwe maar gelijknamige klokken opgehangen in de kerktoren.

FOTO'S UIT DE OUDE DOOS

Nelly Verhelst

(Foto eigendom Elisa Desauw)

Foto van omstreeks 1927.

Volgens onze zegsvrouw Elisa Desauw werd deze foto genomen naar aanleiding van een toneelopvoering over het leven van de heilige Godelieve.

V.l.n.r.: Eerste rij: Alma en Paula Ostijn.

Tweede rij: Julia Ostijn, Magdalena Vanwijnsberghe, Marie-José Dejager, Lucienne Voet, Elvire Vanoverfeld, Marie-Louise Vercruysse.

Derde rij: Magdalena Merlier, Alice Vercruysse, Zuster Alfonsine, Rachel Loosveld, Stella Delbeke, Alice Reynaert, Maria Ostijn.

Vierde rij: Gabrielle Decraene, Godelieve Behaegel (hoofdrolspeelster), Germaine Vercruysse.

Bovenste rij: Gabrielle Ostijn, Godelieve Merlier.

UIT *TE LANDE* VAN RENE DE CLERCQ

Freddy Byttebier

In 1926 is René De Clercq 49 jaar oud en verblijft hij reeds 8 jaar als banneling in het Nederlandse Bussum. Sedert juli is hij klaar met een aantal verhalen die hij gebundeld heeft onder de naam *Te Lande. Een bundel schetsen*. De 19 afzonderlijke verhalen, voortspruitend uit heimwee naar zijn Vlaanderen en vooral naar zijn geboortedorp Deerlijk, zijn plezierige en volkse jeugdherinneringen. Over zijn motivatie tot het schrijven van de schetsen zegt hij: ... *ik zelf ben een grijze verteller, die van groote berekenende lui in groote zaken al zooveel groote dwaze streken gezien heb, dat ik weer belang ga stellen in de belangeloze heldendaden onzer jeugd*¹.

De schrijver die het sedert zijn ballingschap materieel erg moeilijk heeft zoekt tevergeefs naar een uitgever tot hij Joris Lannoo uit Tiel bereid vindt de schetsen uit te geven. Eind april 1927 wordt een overeenkomst ondertekend. De Clercq krijgt er honderd gulden voor. Er zullen 1500 exemplaren gedrukt worden. De uitgave komt echter pas in 1928 tot stand nadat Lannoo eerst nog *Een wijnavond bij dr Aldegraaf* heeft uitgegeven².

Beide werken werden door de kritiek slecht onthaald. De inhoud van *Te Lande* was onbenullig en de taal te ongedwongen, te plat, naar het vulgaire toe.

Ons lijkt die kritiek nu onbegrijpelijk. Wellicht echter was in die tijd het gegeven te eenvoudig volks, te weinig hoogdravend en was de taal te ongeunsteld direct.

De tijd waarover De Clercq schreef is reeds geschiedenis geworden, zodat wij nu de schetsen met een andere ingesteldheid lezen en het ongeunstelde, het volkse, het dagdagelijkse best weten te appreciëren.

Uit *Te Lande* komt mijns inziens een goed menselijk waarnemer en een groot verteller naar voor, die in overeenstemming met de volkse inhoud een volkse stijl hanteert. Ik wil dit illustreren met de openingsschets *Oom Benedikt*³.

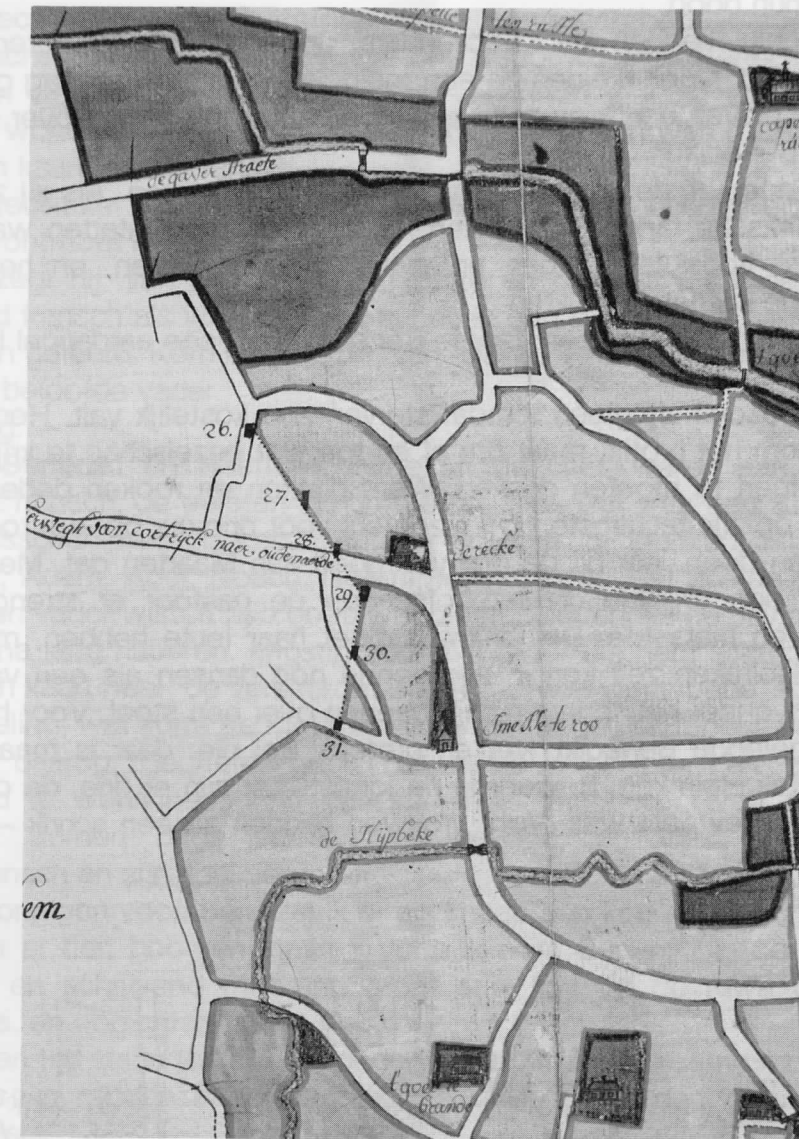
De vader van René De Clercq, Charles-Louis (1831-1893) was de jongste van 7 zonen uit het huwelijk van Jean-Baptiste De Clercq (1779-1848) en Rosalie Halsberghe. Het gezin woonde in De Eecke, vlashandel en herberg op de hoek van de Oudenaardse Heirweg (nu Stasegemstraat) en de Stationsstraat. Twee oudere broers-vrijgezellen, Leonard (1816-1902) en Frederic (1828-1904), bleven in het ouderlijk huis wonen en zetten er het vlasbedrijf voort. Ze worden in de schets ten tonele gevoerd respectievelijk als Helmken en Benedikt⁴.

¹ *Te Lande*, p. 110-111.

² K. HULPIAU, *René De Clercq (1877-1932). Een monografie*, Gent, 1986, p. 395.

³ *Te Lande*, p.5-15. De schetsen *Hoe Sterrie Koek zich verstopte* (integraal) en *Putte en Vermoerke* (2de deel) werden respectievelijk in *Derlike* I, 1-2 (1978) p. 13-14 en II, 3 (1980) p. 74-77 behandeld.

⁴ K. HULPIAU, *o.c.*, p. 10-11.

Detail uit de overzichtskaart van het landboek van 1747.
(Rijksarchief Kortrijk, Gemeentearchief Deerlijk nr. 1)

Vertrekkend vanuit het noorden dwarste de Marquettestraat de *voetwegh naer de capelle ten ruste* (huidige De Cassinastraat). Even verder mondde er de *gaverstraete* (huidige dreef naar De Cavers) op uit. Vooraleer de Marquettestraat een flinke bocht westwaarts maakte kreeg zij het gezelschap van de Tapuitstraat (nu ter hoogte van het containerpark onderbroken door de E 17) en mondde aan *de recke* (in de tijd van De Clercq *De Eecke* gespeld) uit op de *herwegh van cortrijck naer oudenaerde*. Deze weg liep over de huidige Stasegemstraat, Stationsstraat, Pladijsstraat en Oudenaardse Heerweg. De straat die aan de *smesse te roo* de *herwegh* dwarste werd gevormd door de huidige Kleine Brandstraat en St.-Elooistraat.

Onderaan bemerken we *'t goet te brande* (hoeve Castele) gelegen aan de Brandsmisstraat, die de verbinding vormde tussen de Oudenaardse Heerweg en de Oude Heerweg. Ten oosten ervan zien we nog de hoeve Lanssens en de *meulen te brande*.

Oom Benedikt

De oude doening "de Eecke", het geboortehuis van mijn vader, ligt op de kruising van straatweg en aardeweg, zoowat op twintig minuten van de dorpsplaats af. In de herberg bleven twee broeders van mijn vader als oude jonggezellen saam

wonen tot aan hun dood.

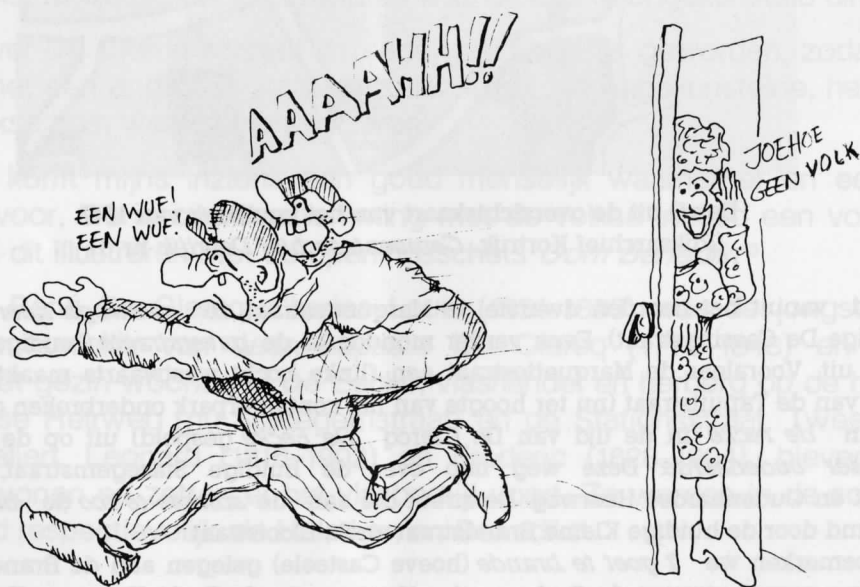
Fijne vlaskooplui hadden de "Eeckenaars" in de goede vlasjaren een rond fortuintje vergaderd. Nooit hielden ze een meid, werden met den dag gieriger voor hun eigen, doch bleven eerlijk en zelfs eenigermate vrijgevig tegenover een ander.

Helmken en Benedikt!

's Winters sliepen zij den halven dag om kolen te besparen. Als zij ziek werden gebruikten zij turksche tarwe⁵ voor pillen, en op hun oude patatten waren zij zoo zuinig dat zij ze voos⁶ aten, toen er al lang nieuwe waren, en het restje als vuurmaaksel in de kachel gebruikten.

- Bij ons gaat er niets verloren, leerde Benedikt; de eene aardappel helpt er den anderen koken.

Den dood vreesden zij alleen, omdat sterven zoo kostelijk valt. Herberg echter hielden zij niet om het profijt, maar om af en toe wat gezelschap te krijgen en hun borreltje niet alleen te moeten drinken. Want drinken en rooken deden ze gaarn. Helmken stond op zijn tachtigste jaar 's zomers vóór drie uur op, om toch nog veel pijpjes te kunnen doen, eer hij de pijp voorgoed aan Maarten gaf. Met de kermis lieten ze altijd een orgeltje draaien, ofschoon de pastoor er strengelijk tegen preekte. Zij gaven niets toe. De jonkheid moet haar leute hebben, meenden de "Eeckenaars". Helmken zelf kon in zijn eentje nog dansen als een van driemaal zeven, en sloeg, onder het springen, zijn beenen over een stoel. Voor hem was de wijsgeerig aangelegde Benedikt wet en profeet. Zei die: daar is maar één God; "Van eigen" sprak Helmken. Beweerde de jongste: er zijn er drie, de oudste vond dat het altijd zoo geweest was. Voor vrouwen hadden ze een schrik - hoe zou ik zeggen - zoo erg als voor dieven.

⁵ maïs

⁶ sponsachtig

Bij de "Eeckenaars" ging Putte⁷, de slager, soms een boomken kruisjassen⁸ met den stationschef, die met een nicht van ons getrouwd was. Benedikt en Helmken, anders geen slechte spelers, mochten al verzinnen wat ze wouen, ze verloren altijd. Geen wonder; de stationschef en Putte, die maten waren en bleven, zeiden elkander hun kaarten in 't fransch.

Oom Benedikt liet hen begaan: hij zou zich wreken te gepaster tijd.

Een keer ontmoet hij mijn vader.

- Karel, zegt hij, van avond worden Putte en de chef afgetroefd. Ze spreken immers altijd fransch als we kaarten. Nu heb ik een nieuwe taal uitgevonden en ze aan Helmken geleerd. Kom eens kijken van avond, 't zal er fijn toegaan.

- Ik kom, beloofde vader.

En hij ging.

De vier, Benedikt en Helmken, Putte en de chef, waren aan den gang; de laatsten in 't fransch, de eersten in hun nieuwe taal. Dat was een Babeloniaansche warboel. Tusschen het Vlaamsch en het Fransch in, klonken almaar bijbelsche namen: Eva, Adam, Abel, Noach, Noëmi, Mathusalem. Het duurde niet lang of de chef, Putte en vader wisten zoo goed wat die beduiden als de uitvinders zelf.

Opeens, na lang haperen, angstig voor zijn broer die hem scherp bekeek, gooit Helmken een kaart neer, de verkeerde. Benedikt, rood van woede, schiet uit:

- Stommeling, wat komt ge met Kain voor den dag? Het moest Adam zijn!

Helmken daarop, gegriefd, gooit het heele spel neer, en zonder iemand goeienavond te wenschen, trekt van spijt naar zijn bed. Twee dagen bleef hij daarin. Ten derden dage verrees hij, gezond, en was het Fransch, het Bijbelbargoensch en zijn spijt vergeten.

Op een zonnigen voornoen, dat ik er als knaap een korf rijpe pruimen ging halen - ze hadden er tien boomen staan - vond ik oom Benedikt in de groote keuken neergehurkt en schrijvend met een groot stuk krijt op de ruwe blauwe tegels, cijfers, cijfers, en nog cijfers, den vloer vol.

Ik bleef een tijd staan toekijken, zonder roeren, met de vreemdste belangstelling. En oom, in zijn rooden baai, maar voortschuiven over den grond en schrijven, cijfers na cijfers.

Ik dorst hem niet te onderbreken, want hij hijgde van inspanning.

Daar hief hij zijn hoofd op, met den grijzen stoppelbaard, zijn gerimpeld voorhoofd en zijn blauwgrijze, stralende oogskens.

- Ha, 't is de jongen, zei hij... Hewel, jongen, ge gaat nu al wat naar school. Weet ge wat dat is?

- Neen, oom. Een som, geloof ik?

- Ja, een som, een groote som. Maar welke som?

- Hoe zou ik het raden?

- Dat zijn de schulden van Frankrijk, jongen. Ik reken uit hoeveel treinwagens er noodig zijn om ze te vervoeren in vijf frankstukken.

Een andermaal, veel later, - toen moest ik al een gast van zestien zeventien jaar

⁷ Putte was een goeie, gezette slager uit de dorpskom van Deerlijk, die niet gerust kon slapen als hij niet een of andere grap had uitgehaald. Aldus G. DEPAMELAERE in *Derlike* II, 3 (1980) p. 74. Putte wordt samen met zijn kompaan Vermoerke ten tonele gevoerd in *Te Lande*, p. 179-190 en in *Een wijnavond bij dr Aldegraaf*, p. 52-56 en 138-141.

⁸ kruisjas is een kaartspel met vier personen gespeeld, waarbij de *jas* of boer de hoogste troef is.

zijn en lag in het college⁹ – was ik, in vacantiетijd, naar ooms toe; want ik hoorde geern Benedikt doende over allerlei diepzinnigheden, waarvan mijn leermeesters geen benul hadden.

– Jongen, sprak mijn wijsgeerige oom, ge studeert nu in de boeken. Dat heb ik ook gedaan in mijn jeugd. Ik heb, op mijn wijze, heel de aarde bestudeerd; heel de aarde buiten en binnen. En ik weet: 't eene wordt 't andere, en 't andere wordt 't eene, maar er is en blijft altijd evenveel van alles. Kijk, het water. Het water is water, of het wordt ijs, sneeuw, damp, mist en water wederom, het is zee, wolk of rivier, of het stoomt daar in den koffiemoor, maar dezelfde hoeveelheid water blijft er altijd. En zoo is het met alles, jongen, wat zich op den aardbodem bevindt. De natuur verandert, verwisselt van vorm, maar zij vergaat niet. En – nu gingen de grijze oogskens groot open, ooms lippen kregen een breede plooi en zijn stem iets majestatisch – en er is geen koning of keizer zoo machtig op de wereld dat hij er een drupken water, of een korreltje graan, of een ziertje leven kan af- of toedoen.

Dat vond ik wel diepe wijsheid en luisterde met groeiende aandacht.

– Nadat ik de aarde uitgestudeerd had, studeerde ik de sterren, het hemelsch firmament. Ik zat met mijn boeken op zolder, en leerde, verslonden, dagen en dagen lang. En nadat ik de gesternten uitgestudeerd had, ging ik nog verder en hoger. Dat was iets schrikkelijks. Maar toen kwam ik in 't oneindige; en toen ik in 't oneindige kwam, was het tijd dat ik ophield, of ik zou stapelzot zijn geworden.....

Mijn ooms, die zoover van de dorpskom af woonden en liefst op hun eenigheid leefden, maakten geen deel uit van de Rhetorikagilde¹⁰, maar onder malkander – mijn grootvader had zeven zonen – hebben de "Eeckenaars" veel gezongen, alleenspraken gehouden en stukjes gespeeld.

Ze kenden allen dezelfde deuntjes en spelen. Als er een voorzong, neurieden de anderen mee, en bij den chorus sloegen ze allen de maat met beide handen en beide voeten – ik heb het ook nog gedaan.

En wanneer er één een rol opzei, maakten alle broeders de eigenste bewegingen met mond en hoofd, doch men hoorde maar ééne stem. Een der stukken waar zij het meest bewondering voor koesterden, was het treurspel van Cobonus en Peccavia. Veel opsporingen heb ik naderhand gedaan om dat merkwaardig boek te vinden, doch te vergeefs, ik kon het niet ontdekken.

Het treurspel speelde ergens in Spanje of in Portugal, en was geschreven in navondeliaansche, ronkende alexandrijnen. Er kwam in van koningen, koninginnen, prinsessen en een kroonprins. Oom Benedikt sprak uit: Kroinprins, met een soort fransche oi, wat in zijn ooren en de mijne, veel voorname klonk.

Een versregel heb ik altijd onthouden.

Eerste halfvers, met fijne, lichte stem:

⁹ De Clercq volgde sedert 1890 de Grieks-Latijnse humaniora aan het Collège Saint-Joseph van Tielt.

¹⁰ Kostschoolhouder Pieter Jan Renier stichtte circa 1815 de Deerlijkse Reticagilde onder de naam "Maetschappij van vaderlandsche Dicht- en Letterkunde", in 1857 herdoopt in "De Ware Belgen". Deze toneelbond was in De Clercqs jeugdijaren een bloeiende vereniging. Iedere winter gaf zij drie of vier luisterrijke vertoningen in de bovenzaal van de Hertog van Brabant, een herberg op de Dries uitgebaat door de peter van René De Clercq (L. DEFRAEYE, *Geschiedenis en folklore van Deerlijk*, Deerlijk, (1942), p. 8-9). De Clercq beschrijft in *Te Lande* p. 157-158 hoe deze vaak wat stuntelige maar kleurrijke voorstellingen hem tenzeerste boeiden.

– Cobonus, mijne vriend.

Tweede halfvers, met zware stem:

Peccavia, mijn beminde!

De voornaamste brok echter, het lijfstuk van oom Benedikt, was de wanhoop en zelfmoord van den kroinprins. Dat te vertoonen noemde hij "de razernij afgeven" en hij was nog zoo mis niet; het had er wel iets van.

Zoo vaak had ik aan collegemakkers van de "Eeckenaars" verteld, dat een hunner het verlangen te kennen gaf om die zonderlinge, eigenzinnige, ouderwetsche menschen te zien. Ik was inwendig blij een bewijs van waarheid te kunnen geven, want ze dachten waarachtig, dat ik de heele boel verdichtte. De vriend kwam dus een paar dagen bij ons doorbrengen; en op een voormiddag trokken wij, met broeders en zusters van mij en enkele kennissen, een talrijk gezelschap, naar "de Eecke".

Het viel niet mee; want oom Benedikt leed aan kiespijn. Niettemin drongen wij er op aan en smeekten dat hij, die Helmken al had doen dansen, toch ook zelf iets doen zou en spelen uit Cobonus en Peccavia; dat het zoo eeuwig en eeuwig schoon was, dat hij zoo levendig voordroeg, dat mijn vriend daar opzettelijk voor gekomen was....

Tegen zooveel wierookerij was oom niet opgewassen en hij zei tegen zijn broer:

– Helmken, breng me wat zout.

Helmken ging en kwam terug met een zoutvatje.

– Neen, zei Benedikt, de heele pot.

Helmken kwam nu met een grooten aarden pot, vol grof zout. Daaruit greep oom een dubbele hand vol en zonder verpinken, beet er in en at het op. Het krijzelde ons over het hart.

– 't Is over, zei oom. Wacht even, ik ga mij gereed maken.

Hij liet ons in de gelagkamer staan, en klom de trede op, in de keuken.

Een paar minuten verliepen en oom kwam terug. Er was niet veel aan hem veranderd: dezelfde neerzakkende broek droeg hij, denzelfden donkerrooden baai, denzelfden stoppelbaard – dien had hij, dunkt me, altijd – maar op zijn kaalwordend hoofd stond nu, naar achter toe, een zwarte pots bij wijze van kroon, en aan zijn rechterbroekzak hing het pookijzer, bij wijze van zwaard.

En oom gaf de razernij af.

Zijn aangezicht rekte uit; zijn voorhoofd rimpelde op; zijn kin zakte neder; zijn oogen gloeiden, brandden, schoten schichten; zijn pots schoof van links naar rechts en van rechts naar links, en uit zijn breed opengespalkten mond rolden en ratelden de hardgeduwde verzen met schrikkelijke rijmslagen, één voor één, al sterker en sterker, al heviger en heviger, – ach wat ken ik nu niet van buiten die eenige, prachtige zelfvermaledijding van den kroinprins!

Het schuim stond oom Benedikt op tanden en lippen, hij trok met kracht zijn zwaard, hield het recht voor de borst, en... op dit oogenblik ging de voordeur open en binnen kwamen de burgemeester¹¹ en zijn neef, de rijke consul uit Brussel, beide edelachtbare heeren met een hoogen hoed op.

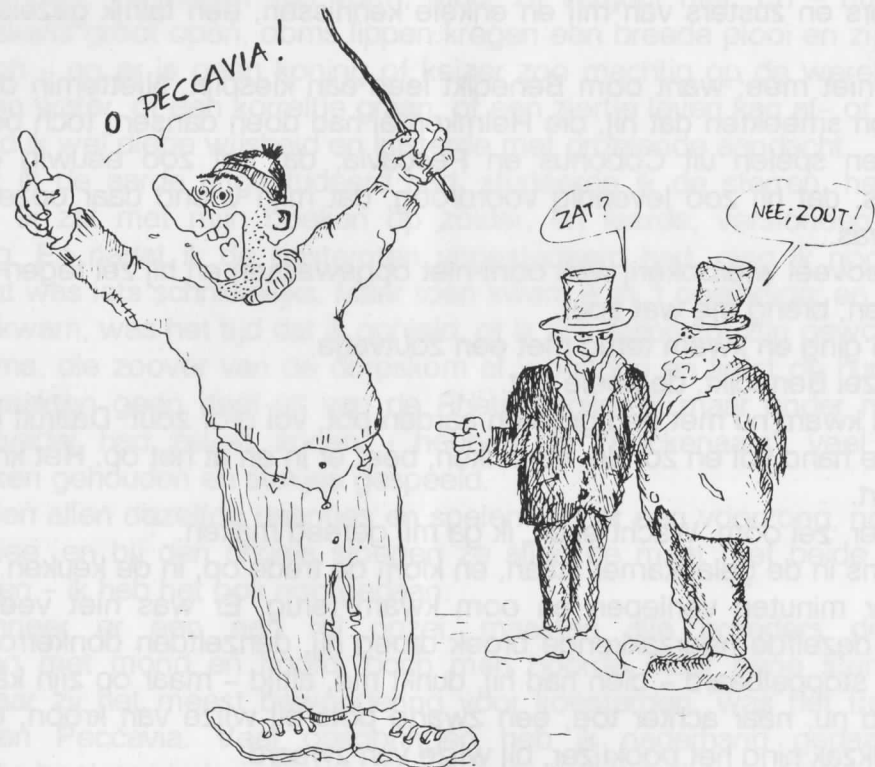
Maar oom werd hen blijkbaar niet gewaar en, in 't vuur van 't spel, stak met felle

¹¹ Dit moet Theopheel Renier geweest zijn, die onafgebroken burgemeester was van 1888 tot aan zijn dood in 1928. Hij was een kunstminnend man en maakte vele jaren deel uit van de Reticagilde.

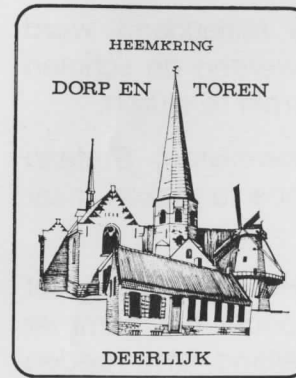
vuist zijn pookijzer in zijn rooden baai, en liet zich achterover vallen tegen de toonbank. Dan, terwijl eenigen van ons beschaamd en schaterend in den tuin vluchtten, sprong hij opeens rechtop en doodeenvoudig, als was er niets gebeurd, met zijn pots in de eene hand en het werktuig van den zelfmoord nog in de andere, trad hij op de verbijsterde heerschappen toe, neeg zoo beleefd en diep als hij maar kon, en vroeg met allervriendelijkste stem:

- Meneeren, wat zou er u believen?

Neen, vrienden, laat de wereld op haar kop staan, een kerel als oom Benedikt wordt niet meer geboren.

En om dat de lussen in 1989 nam het gemeentebestuur van Deerlijk het lofwaardig initiatief om de lussen van de opritten van de E 17 te bebossen. Op 18 en 19 maart 1989 werd op het klaverblad richting Kortrijk het Biebos aangeplant. Op zaterdag 17 en zondag 18 maart 1990 kwam de lus van de oprit richting Gent aan de beurt. Ongeveer 9000 bomen, esdoorns, paardekastanjes, hazelaars, populieren, wilgen, linden en elzen werden door het Ministerie van Openbare Werken gratis ter beschikking gesteld. De inwoners van Deerlijk konden onder de leiding van de gemeentelijke groendienst en de natuurwerkgroep 't Boompje aan de plantactie deelnemen. Het onderhoud van het bos valt wel ten laste van de gemeente.

DORPSKRONIEK

Deerlijk heeft een nieuw bos: het Hellegaverbos

Freddy Byttebier

In 1989 nam het gemeentebestuur van Deerlijk het lofwaardig initiatief om de lussen van de opritten van de E 17 te bebossen. Op 18 en 19 maart 1989 werd op het klaverblad richting Kortrijk het Biebos aangeplant. Op zaterdag 17 en zondag 18 maart 1990 kwam de lus van de oprit richting Gent aan de beurt.

Ongeveer 9000 bomen, esdoorns, paardekastanjes, hazelaars, populieren, wilgen, linden en elzen werden door het Ministerie van Openbare Werken gratis ter beschikking gesteld. De inwoners van Deerlijk konden onder de leiding van de gemeentelijke groendienst en de natuurwerkgroep 't Boompje aan de plantactie deelnemen. Het onderhoud van het bos valt wel ten laste van de gemeente.

Leerlingen van Sancta Maria planten een boom.

V. i. n. r.: Joke Gesqueire, Katie Merlier, Katrien Vanderbeken, Ans Van Severen, Petra Volcke, (half verdoken) Sophie Terryn, Silvia Saey, Dagmar Van Nieuwenhuyse, Julie Vandenbroucke, (verdoken) Katelijn Peire, Mieke Eggermont, Angelique Coreelman, Cindy Vandenbogaerde.

(Dorp en Toren, dia nr. 2492 van 20.03.1990)

Prijzenswaardig was dat ook de jeugd bij deze belangrijke milieudaad werd betrokken: voorbereid door een fraaie en educatieve brochure werden de scholen verzocht in de week van 19 tot 23 maart hun leerlingen op het terrein te sturen.

Het bos is alleen bereikbaar langs het Goed te Walle (bloemisterij Stefaan Vandenbogaerde). Het was niet de bedoeling een toegankelijk bos te maken maar alleen een groene zone te creëren.

Op advies van de heemkring werd gekozen voor de naam Hellegaverbos. Het toponiem vinden we in het landboek van Deerlijk van 1747¹ onder het nummer 1575: *Eenen grooten mersch geseijdt den hellegaver*. Dit stuk weiland, 4112 roeden of ca. 3,5 ha groot, was eigendom van *Mevrouwe de douariere van den heer grave duijst*. Het is nu gesitueerd tussen het voetbalveld van Etienne Dhaene, de oprit Gent van de E 17 en de Gaverbeek. De punt ervan ligt in de lus van de oprit. Op heden zijn de eigenaars het Ministerie van Openbare Werken en de familie Verhelst.

Theo Derijcke noteerde i.v.m. de Hellegaver het volgende volksvertelsel²:

't Was bij een rijke boer die beloften gedaan had en ze niet was nagekomen; kind na kind versmoorde, stierf. En eens 's nachts, 't waaide stijf, de deuren vlogen open. Zegt de boerin tegen de boer: *Ga eens kijken, al onze beesten gaan were los staan in de stal, alhoewel ze met ketens gebonden staan*. En de boer liet zich overhalen en ging kijken. En inderdaad, al de beesten waren were los en na ze were vastgebonden te hebben, stak de wind weer op met geweldig gehuil.

De boer vluchtte naar huis en pas daar gekomen, snukte hij de deure toe en hoorde een geweldige buis op de deure. Ze brachten toen de nacht door al lezen. 's Anderendaags zagen ze een enorme zwarte hand op de deure en alle pogingen om die hand te overschilderen, mislukten. Ze hebben toen de deure verbrand en 't hof doen belezen. Ik geloof dat het bij den hellegaver moet gebeurd zijn.

¹ Rijksarchief Kortrijk, *Gemeentearchief Deerlijk* nr. 1

² Bron onbekend.